

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของเกษตรกรและการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจในการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ในพื้นที่ตำบลราแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีขึ้น (1) เพื่อสำรวจสภาพทั่วไปและปัญหาการผลิตของการเพาะปลูกปอเทือง (2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกปอเทือง (3) เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการเงินและทางเศรษฐศาสตร์ของการปลูกปอเทืองเพื่อการไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดและเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (4) เพื่อสำรวจความคิดเห็นขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนผ่านการสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ (5) เพื่อสำรวจทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกปอเทือง การศึกษาครั้งนี้เป็นการเจาะจงศึกษาในพื้นที่ตำบลราแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยโดยวิธีการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) กล่าวคือใช้ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์รายบุคคล และสำหรับประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์ประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมการปลูกปอเทือง โดยใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 4 ราย จากนั้นเป็นการสำรวจสภาพทั่วไปและปัญหาการผลิตของการเพาะปลูกปอเทือง การประเมินต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกปอเทืองและผลิตภัณฑ์ปอเทืองประเภทต่าง ๆ ตลอดจนวิเคราะห์ความเป็นไปได้เชิงเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกปอเทืองจำนวน 30 ราย และสุดท้ายเป็นการพิจารณาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการตัดสินใจเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ จากเกษตรกรทั่วไปจำนวน 302 ราย

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกปอเทืองส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุเฉลี่ย 53.25 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ปลูกปอเทืองในพื้นที่มีอายุล่วงเลยวัยกลางคนและกำลังเข้าสู่ผู้สูงวัยในระยะอีกไม่เกิน 10 ปี เมื่อพิจารณาศาสนาและสถานภาพสมรส พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกปอเทืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีสถานภาพสมรสและอยู่ด้วยกัน ดังนั้นการปลูกปอเทืองส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตรในลักษณะครอบครัวเป็นหลัก โดยจำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 4 คน นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกปอเทืองส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาเท่านั้น อาชีพหลักของเกษตรกรผู้ปลูกปอเทือง คือ ทำนา โดยมีพื้นที่นาเฉลี่ย 13.95 ไร่ต่อครัวเรือน เกษตรกรผู้ปลูกปอเทืองในพื้นที่มีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาทต่อปีต่อครัวเรือน และเมื่อพิจารณา ภาวะหนี้สินของเกษตรกร พบว่า โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 170,545 บาทต่อครัวเรือน

จากการผลการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนจากเพาะปลูกปอเทือง ในปีเพาะปลูก 2561/62 พบว่า ผลตอบแทนจากการปลูกปอเทืองเพื่อไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด มีค่าเท่ากับ 2,625 บาท/ไร่ ขณะที่ต้นทุนการผลิตอยู่ที่ 2,330 บาท/ไร่ โดยมีค่าจ้างไถและค่าแรงงาน เท่ากับ 1,840 บาท (ร้อยละ 78.96 ของต้นทุนรวม) ซึ่งเป็นต้นทุนที่สัดส่วนที่สูงที่สุดในการเพาะปลูกปอเทือง ขณะที่เมื่อพิจารณาด้านทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์แปรรูปปอเทืองประเภทต่าง ๆ พบว่า ชาปอเทือง ให้ผลตอบแทนสูงสุด อยู่ที่ 131,004.68 บาทต่อไร่ รองลงมาผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมจากเส้นใยปอเทือง (หมวกเส้นใยปอเทือง) มีผลตอบแทน 34,404.68 บาทต่อไร่ อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์เส้นใยปอเทืองกลับขาดทุนทางเศรษฐศาสตร์ เฉลี่ยร้อยละ 315.32 บาทต่อไร่ นอกจากนี้เนื่องจาก

นี้ผลผลิตปอเทือง โดยเฉพาะส่วนของดอกปอเทือง สามารถนำไปแปรรูปเป็นสบู่ออเทือง ซึ่งให้ผลตอบแทนกับเกษตรกรผู้แปรรูป 12,035 บาทต่อครั้งการผลิต และแปรรูปเป็นไส้ขนมเปียะ ให้ผลตอบแทน 1,952 บาท

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดของโครงการทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ปอเทืองแต่ละประเภท พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ประเภทต่างเป็นมีค่าเป็นบวก โดย NPV ของทุกผลิตภัณฑ์แปรรูปมีค่ามากกว่า 0 ณ อัตราการคิดลดที่กำหนดไว้ โดยค่า NPV ของการผลิตเส้นใยปอเทือง หมวกถักและชาปอเทือง มีค่าเท่ากับ 174,367,405 และ 137,997 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (BCR) พบว่า ค่า BCR ของผลิตภัณฑ์ปอเทืองแต่ละประเภทซึ่งมีค่าสูงกว่า 1 โดยค่า BCR ของการแปรรูปเส้นใยปอเทืองมีค่าเท่ากับ 1.74 ส่วนค่า BCR ของการผลิตหมวกถักเส้นใยปอเทืองมีค่าเท่ากับ 5.48 และค่า BCR ของการผลิตชาปอเทืองมีค่าเท่ากับ 2.34 และเมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ของผลิตภัณฑ์ปอเทืองแต่ละชนิด พบว่า ค่า IRR ของการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ปอเทืองประเภทต่าง ๆ มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ย (12.875%) โดยที่ ค่า IRR ของการผลิตเส้นใยปอเทืองเท่ากับ 32.49% ค่า IRR ของการผลิตหมวกถักจากเส้นใยปอเทืองเท่ากับ 656.67% และค่า IRR ของการผลิตชาปอเทือง เท่ากับ 148.56% ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการแปรรูปปอเทืองเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ เช่น เส้นใยปอเทือง หมวกถักจากเส้นใยปอเทือง และชาปอเทือง ในช่วงเวลา 3 ปี นับเป็นการลงทุนที่ยังให้ผลตอบแทนที่น่าพอใจ

ด้านการสำรวจความคิดเห็นขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนผ่านการสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น นักพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ และผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 พบว่า แนวโน้มของพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อสนับสนุนเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนมีโอกาสเพิ่มขึ้นผ่านการสนับสนุนต่อเนื่องของภาครัฐและองค์กรบริหารท้องถิ่น ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็มีนโยบายสนับสนุนการขยายพื้นที่ปลูกปอเทืองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งปัญหาการผลิตปอเทืองก็ได้รับการแก้ไขอย่างมีระบบผ่านการดำเนินงานของหน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านครอบครัวและมิติด้านท่องเที่ยว โดยมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละประเด็นย่อย 14 ประเด็น ระหว่าง 2.55-4.39 จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า มิติด้านท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่จะขับเคลื่อนการเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 ให้คำตอบว่าจะตัดสินใจปลูกปอเทืองเพิ่มขึ้นเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และผลการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในอนาคต พบว่า จำนวนแรงงานเกษตร การได้รับการส่งเสริมการปลูกปอเทืองมาก่อน และมีอาชีพหลักทำการเกษตร มีผลต่อการตัดสินใจเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากการสรุปผลการวิจัย พบว่า การเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ปอเทืองประเภทต่าง ๆ มีความเป็นไปได้ทางเทคนิคในทางปฏิบัติและมีความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามหากไม่มีมาตรการ/การสนับสนุน เช่น เมล็ดพันธุ์ บริการปรับหน้าดิน ตลอดจนการหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ปอเทืองและการประกันราคาผลผลิตปอเทือง เป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายและองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ เพราะหากไม่มีมาตรการใด ๆ มาช่วยขับเคลื่อน และปล่อยให้การเพิ่มพื้นที่ปลูกปอเทืองในพื้นที่เป็นไปตามธรรมชาติหรืออิสรภาพของเกษตรกรเหมือนที่เป็นมา การเพิ่มพื้นที่การปลูกปอเทืองเพื่อการแปรรูปคงเป็นไปได้ยาก

Abstract

This research aims (1) to investigate current situation and production problems of Sunn Hemp cultivation (2) to analyze costs and benefits of Sunn Hemp cultivation (3) to analyze and compare the financial and economic feasibility of Sunn Hemp cultivation and its processing products (4) to study the opinions of organizations and institutions which play role in the community tourism developing through the area expansion of Sunn Hemp cultivation for processing product and (5) to examine the farmer's decision on the area expansion of Sunn Hemp cultivation. The purposive study area is Ramdang Sub-District, Singhanakorn District, Songkhla Province. Mixed Methods comprising with the in-depth interview and personal interview. The study results were summarized from synthesis, descriptive statistics, quantitative analysis with appropriate as well as principle of project analysis rely on the research objectives and characteristics of data. The main issues of this study consisted to investigate the policy in supporting the expansion area of Sunn Hemp cultivation, 4 key informants from 4 relevant organization were in-depth interviewed. To investigate the general information of Sunn Hemp cultivation and production problems and to assess costs and benefits of Sunn Hemp cultivation and its products as well as to evaluate economic feasibility, 30 famers who organized Sunn Hemp cultivation in 2019 were personally interviewed. Moreover, to examine the attitude of the general farmers on the expansion area of Sunn Hemp cultivation, 302 farmers from the study area were also personally interviewed.

The research result revealed that the almost of Sunn Hemp growers in the study area are male and their average age is 53.25 years which shown that Sunn Hemp growers are going to be the aging famers within 10 years. The majority of Sunn Hemp growers are Buddhists and they are keeping in the married status and live together with their family members. Therefore, Sunn Hemp cultivation is a family business. An average of a number of family members is 4 person per household. Moreover, almost Sunn Hemp growers got the primary education and most of them do the rice plantation. A household's agricultural land average 13.95 rai. Sunn Hemp growers have average income equals 25,000 baht and their average debt is 170,545 baht.

It was found that Sunn hemp growers have both social and economic limitations in productivity development. Furthermore, Sunn hemp growers in the study area have faced to numbers of production problems such as insect pest outbreaks, detraction from community

cows and lack of source of water. All factors impact to both quantity and quality of Sunn Hemp products.

From the result of an analysis of costs and benefits of Sunn Hemp plantations, found that benefits of Sunn Hemp plantation for green manure making is 2,625 baht per rai, while production cost is 2,330 baht per rai. According to costs and benefits of Sunn Hemp processing products revealed that Sunn Hemp tea contributed the highest income to a processor, which is 131,004.68 baht per rai. Sunn Hemp fiber hat provided income to a processor equal 34,404.68 baht per rai. However, Sunn Hemp fiber does not make income to a processor. Besides, Sunn Hemp flower can be a raw material in Sunn hemp soap and Chinese moon cake, which provided income to a processor are 12,035 baht and 1,952 baht.

With a result of a survey of the opinions of relevant organization and government agencies who play important role in community tourism development through the support of increasing Sunn Hemp planting area for processing products, for example, an agricultural community developer and a director of the office of agricultural research and development region 8, it was found that the Sunn Hemp planting area is likely to increase in supporting community tourism through continuous supports from the government sectors and the local administrative organizations. Also, there are policies to support the expansion of Sunn Hemp planting area continuously. In addition, the production problem has been systematically resolved by the local administrative organization.

According to a project analysis with 12.95 with per cent per year discount rate, the result showed that Net Present Value (NPV) per rai of Sunn Hemp plantations more than 0, NPV of Sunn Hemp tea, Sunn Hemp fiber hat and Sunn Hemp raw fiber are 137,997, 76,405 and 174.36 baht per rai, respectively. Similarity, the Benefit Cost Ratio (BCR) of all Sunn Hemp products have values more than 1. BCR of tea, Sunn Hemp fiber hat and Sunn Hemp raw fiber counted for 2.34, 5.48 and 1.74, respectively. To consider the Internal Rate of Return (IRR) of Sunn Hemp products, it was found that all three Sunn Hemp products provided IRR over 12.95%. IRR of Sunn Hemp tea is 148.56%, IRR of Sunn Hemp fiber hat is 656.67% and IRR of Sunn Hemp raw fiber is 32.49%. Therefore, it can be confirmed that any Sunn Hemp products such as Sunn Hemp tea, Sunn Hemp fiber hat and Sunn Hemp raw fiber provided good investment returns.